

SUNT REALISTE AȘTEPTĂRILE FAȚA DE SISTEMUL BANCAR?

DAN PASCARIU

PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE SUPRAVEGHERE

BUCUREȘTI, 17 MAI 2016

MITURI SI REALITATI DESPRE SISTEMUL BANCAR

MIT: Bancile practica clauze abuzive.

REALITATE: Mai putin de 1% din debitori au reclamat bancile la ANPC pentru clauze abuzive. Pina in prezent, instantele au constatat clauze abuzive in mai putin de 0,2% din contracte.

MIT: Bancile practica dobinzi "camataresti".

REALITATE: Dobinzile practicate de banci n-au fost niciodata mai scazute (1,5-2% corporatii, 4-5% ipotecare, 6-8% pentru IMM-uri, 9-10% credite de consum). Pentru comparatie, dobinzile practicate de IFN-uri ajung si la 6000%!

MIT: Increderea in banci a scazut in ultimii sapte ani la jumatate.

REALITATE: In ultimii sapte ani, depozitele populatiei in banci au crescut cu 50% (10 miliarde de euro) iar cele ale firmelor cu 7 miliarde euro.

MIT: Bancile prefera sa finanteze statul in dauna economiei reale.

REALITATE: Soldul creditelor guvernamentale in totalul bilanturilor bancilor reprezinta 21%, pe baza reducerii RMO la BNR. Jumatate din creditele neguvernamentale sunt acordate firmelor.

MIT: in timp ce in criza bancile fac profit, companiile au pierderi.

REALITATE: Intre 2009 si 2014 sistemul bancar a avut o pierdere cumulata de 2 miliarde de Euro. In 2015 sistemul bancar a inregistrat in profit cumulat de 1 miliard de Euro. Randamentul la active (ROA) al bancilor in 2015 a fost de 1,3% (ITC 9,8%, Tr 6,5%, agr&min 6,5%, ind 6%, serv 5,5%)

DIHOTOMIA BANCII STRAINE - BANCII LOCALE

MIT: Economia locala nu este sustinuta pentru ca nu avem banci autohtone.

REALITATE: In ultimii 25 de ani in Romania au fost infiintate 20 banci autohtone private.

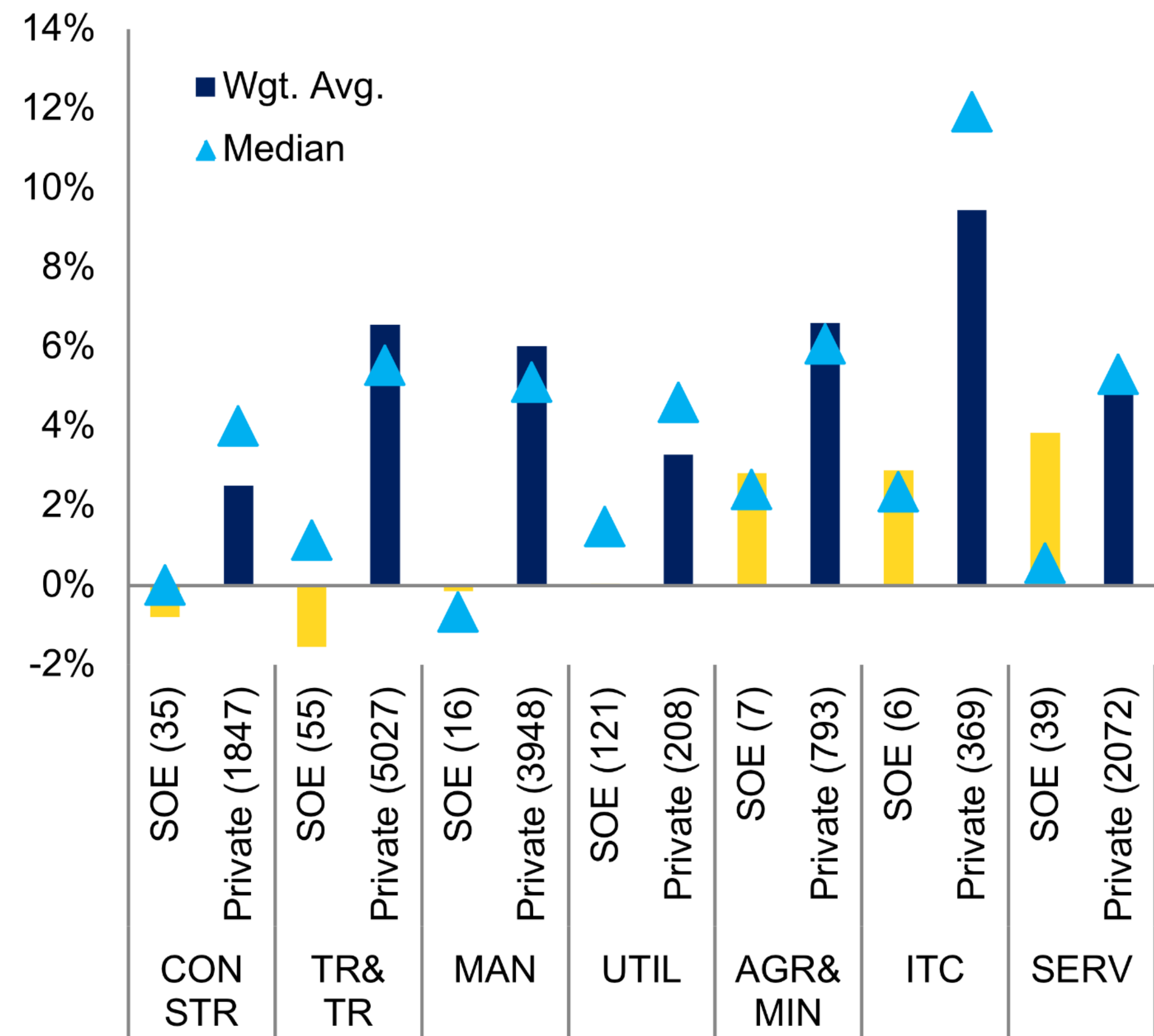
- 7 (sapte) banci private autohtone au dat faliment: Bancoop, Columna, Credit Bank, Albina, BIR, BID si BRS;
- 9 (noua) banci private autohtone au fost vindute de actionari unor entitati straine, mai mult sau mai putin sonore: Dacia Felix, Mindbank, Libra, BCIC, Banca Romaneasca, Romextera, Vestbank, Banca Tiriatic si mai recent Carpatica;
- au mai ramas 4 (patru) banci private autohtone: Banca Transilvania, CreditCoop (0,01%), Banca Feroviara (0,1%) si Banca Romana de Credite si Investitii (0%).

DE CE NU AVEM BANCII AUTOHTONE MAI MULTE SI MAI PUTERNICE?

- din cauza insuficientei capitalului autohton pentru infiintarea si, mai ales, sustinerea bancilor,
- pentru ca multi doritori au realizat ca, spre deosebire de alte industrii, trebuie sa astepti foarte mult pentru a vedea profit,
- deoarece randamentul fata de riscul asumat nu este asa de mare cum ar parea la prima vedere,
- ca administrarea unei banci e mult mai complicata decat si-au inchipuit,
- In urma crizei financiare randamentele la capital in sectorul bancar au scazut si mai mult in timp ce riscurile au crescut, iar reglementarile au devenit si mai restrictive.

Dihotomia bancii straine - banci locale este una falsa. Nu exista decat banci bune si banci mai putin bune. Iar diferenta o face combinatia dintre experienta si puterea actionariatului si profesionalismul managementului.

Graph 6: Return-on-assets across sectors

Tabel 3.3. Structura pasivelor instituțiilor de credit care operează în România

	procente în total pasiv								
	dec. 2008	dec. 2009	dec. 2010	dec. 2011	dec. 2012	dec. 2013	iun. 2014	dec. 2014	iun. 2015
Pasive interne, din care:	69,3	73,6	73,2	73,5	76,8	79,5	81,3	82,3	83,4
depozite interbancare	2,1	5,4	3,4	3,4	4,6	2,3	2,2	1,5	2,3
depozite atrase de la sectorul guvernamental	3,1	2,1	1,7	1,4	1,3	1,3	1,4	1,5	1,7
depozite atrase de la persoane juridice*	20,2	19,3	19,0	19,0	18,5	21,0	21,0	23,5	22,2
depozite atrase de la populație	24,4	26,7	27,0	28,7	30,2	31,7	32,9	34,1	35,0
capital și rezerve	10,6	12,0	14,2	16,2	18,0	19,4	19,5	18,0	18,1
alte pasive	8,9	8,1	7,9	4,8	4,2	3,8	4,4	3,8	4,1
Pasive externe	30,7	26,4	26,8	26,5	23,2	20,5	18,7	17,7	16,6

* sunt incluse societăți nefinanciare și instituții financiare nemonetare

Notă: Datorită rotunjirilor, este posibil ca totalurile să nu corespundă sumei componentelor.

Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

Tabel 3.2. Structura activelor instituțiilor de credit care operează în România

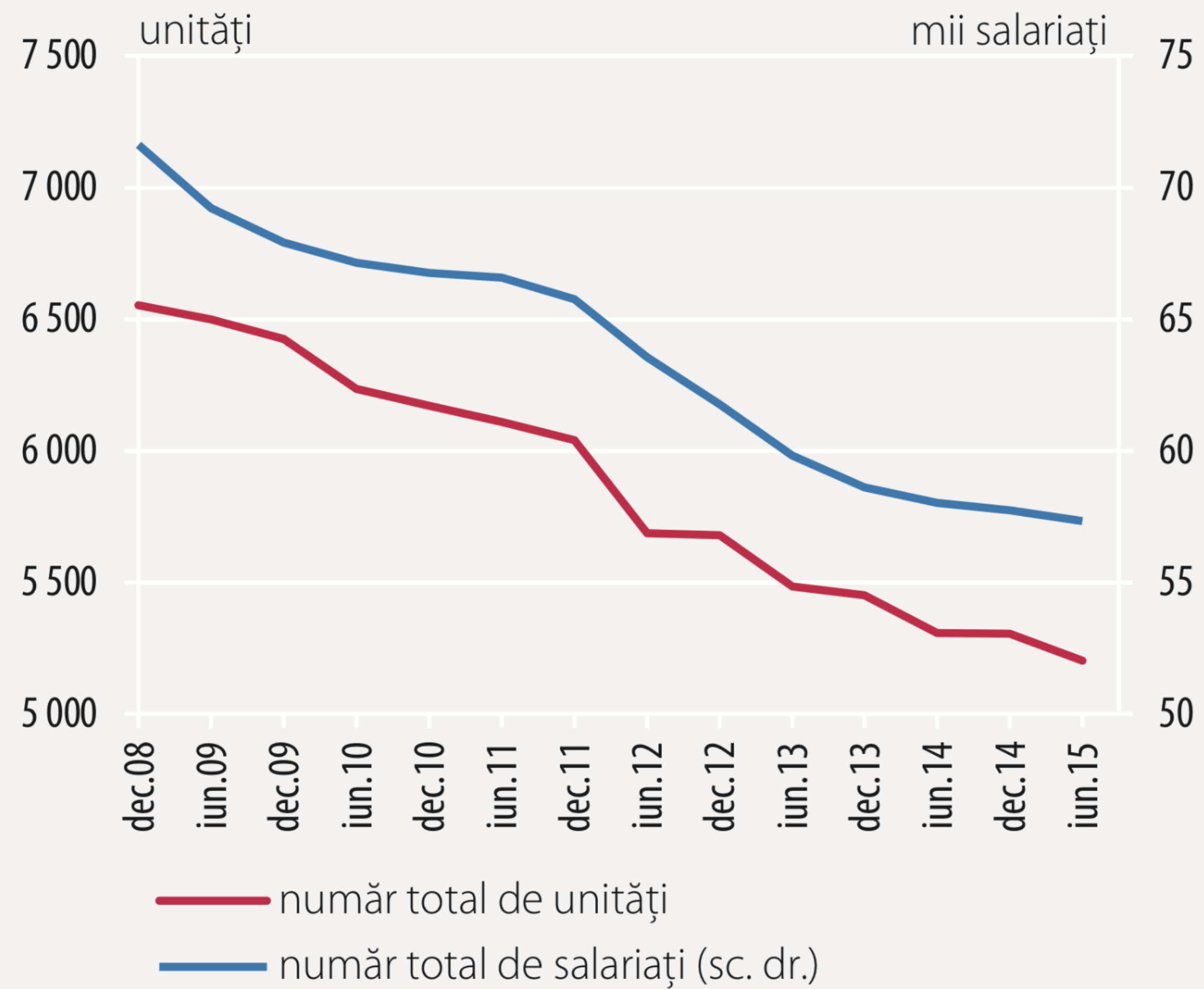
	procente în total activ								
	dec. 2008	dec. 2009	dec. 2010	dec. 2011	dec. 2012	dec. 2013	iun. 2014	dec. 2014	iun. 2015
Active interne, din care:	98,0	96,6	96,8	97,7	97,2	97,0	95,7	95,3	94,6
Creanțe asupra BNR și instituțiilor de credit, din care:	23,8	18,6	16,5	15,3	13,4	14,9	12,0	13,1	10,5
creanțe asupra BNR	21,8	15,8	14,2	13,7	11,9	12,9	9,7	11,6	8,6
Creanțe asupra sectorului nebancaar autohton, din care:	63,4	67,6	70,1	74,5	75,2	73,2	74,3	73,2	75,0
creanțe asupra sectorului guvernamental	5,0	12,7	15,7	17,7	19,5	19,7	20,2	21,1	21,7
creanțe asupra persoanelor juridice*	29,2	27,4	27,9	30,3	30,0	28,2	28,7	26,9	27,3
creanțe asupra populației	29,2	27,5	26,5	26,5	25,8	25,3	25,5	25,2	26,0
Alte active	10,8	10,3	10,3	7,9	8,6	9,0	9,4	9,0	9,1
Active externe	2,0	3,4	3,2	2,3	2,8	3,0	4,3	4,7	5,4

* sunt incluse societăți nefinanciare și instituții financiare nemonetare

Notă: Datorită rotunjirilor, este posibil ca totalurile să nu corespundă sumei componentelor.

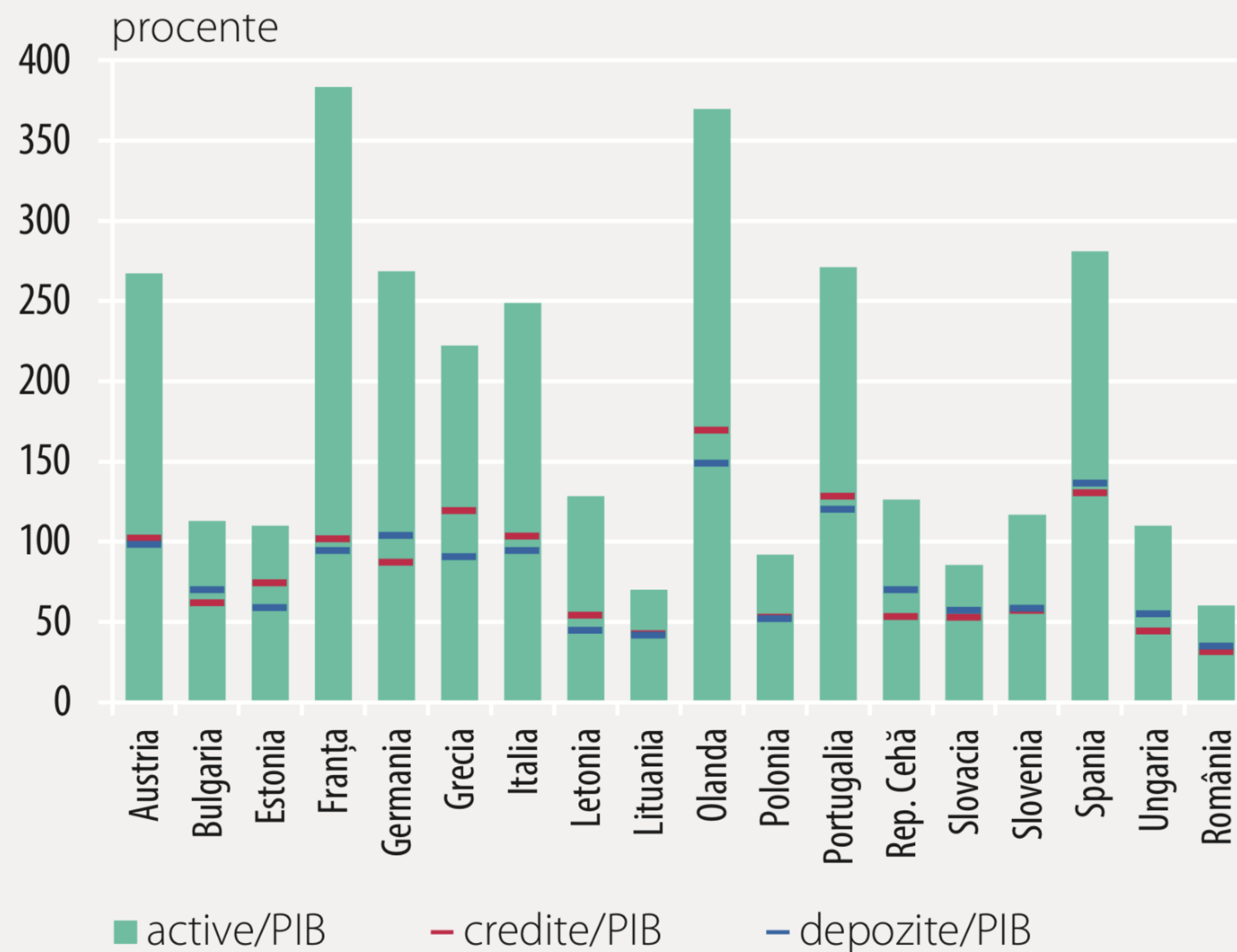
Sursa: BNR – Bilanțul monetar agregat al instituțiilor de credit

Grafic 3.8. Evoluția numărului de unități și a numărului de salariați din sistemul bancar

Sursa: BNR

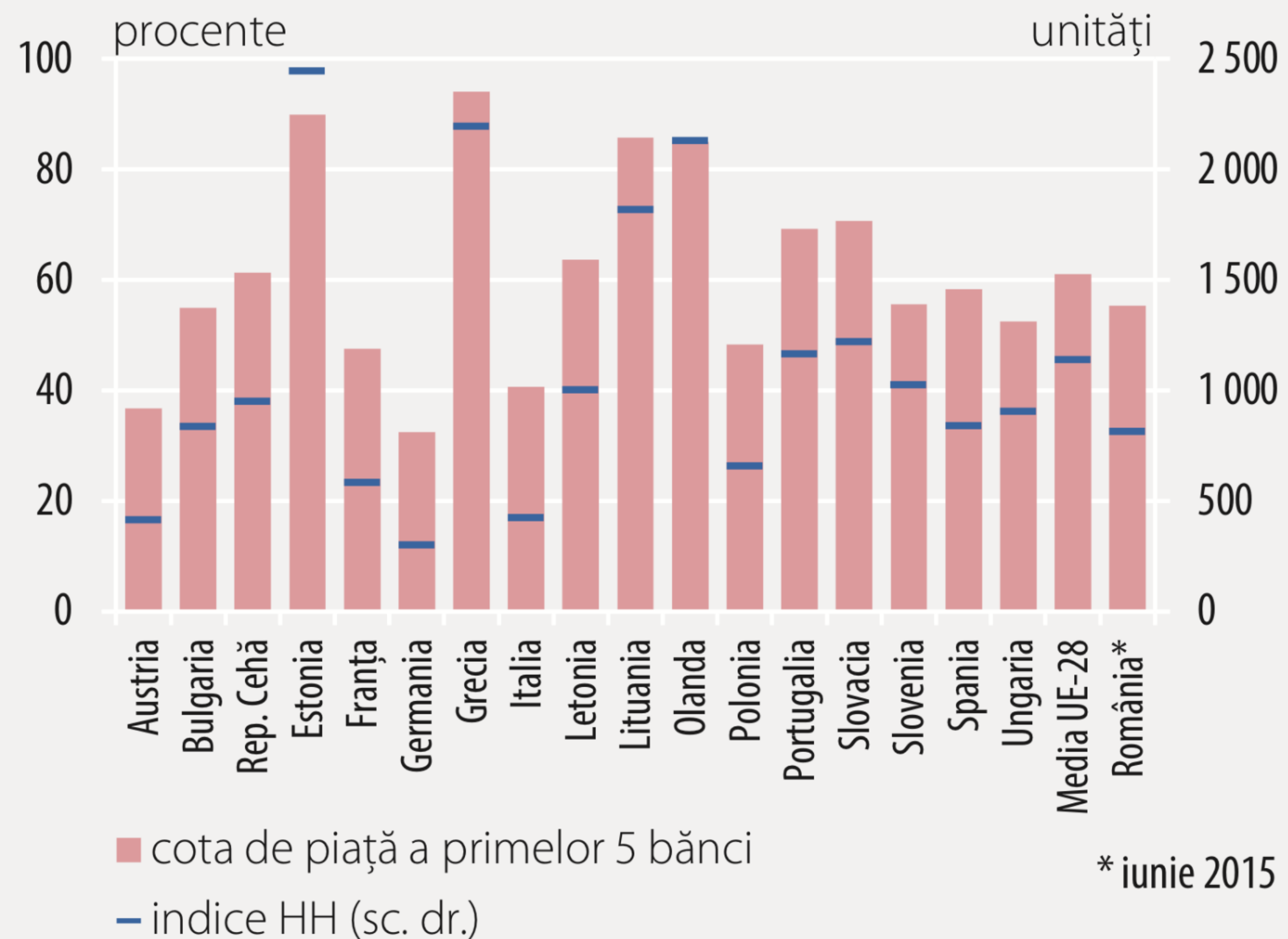
Grafic 3.9. Gradul de intermediere financiară
(comparație internațională)

Notă: date aferente lunii decembrie 2014

Sursa: BNR, BCE (*Structural Indicators for the EU Banking Sector*)

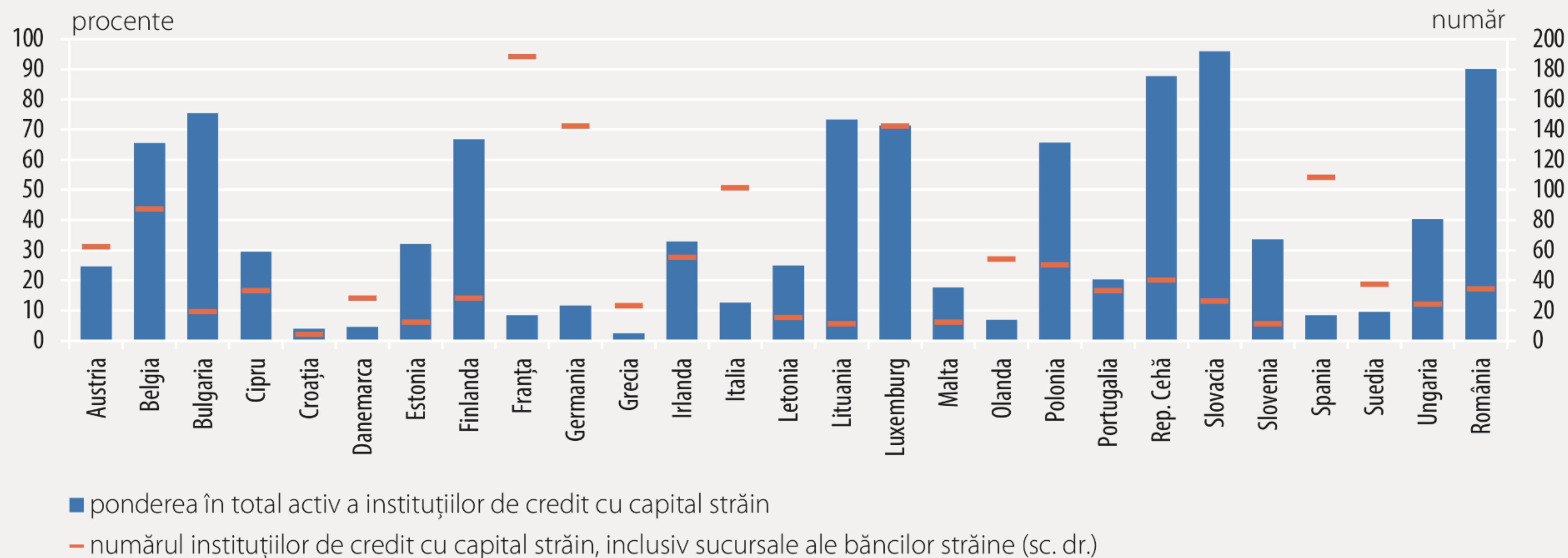
Grafic 3.10. Gradul de concentrare a activelor
(comparație internațională)

Notă: date aferente lunii decembrie 2014

Sursa: BNR, BCE (*Structural Indicators for the EU Banking Sector*)

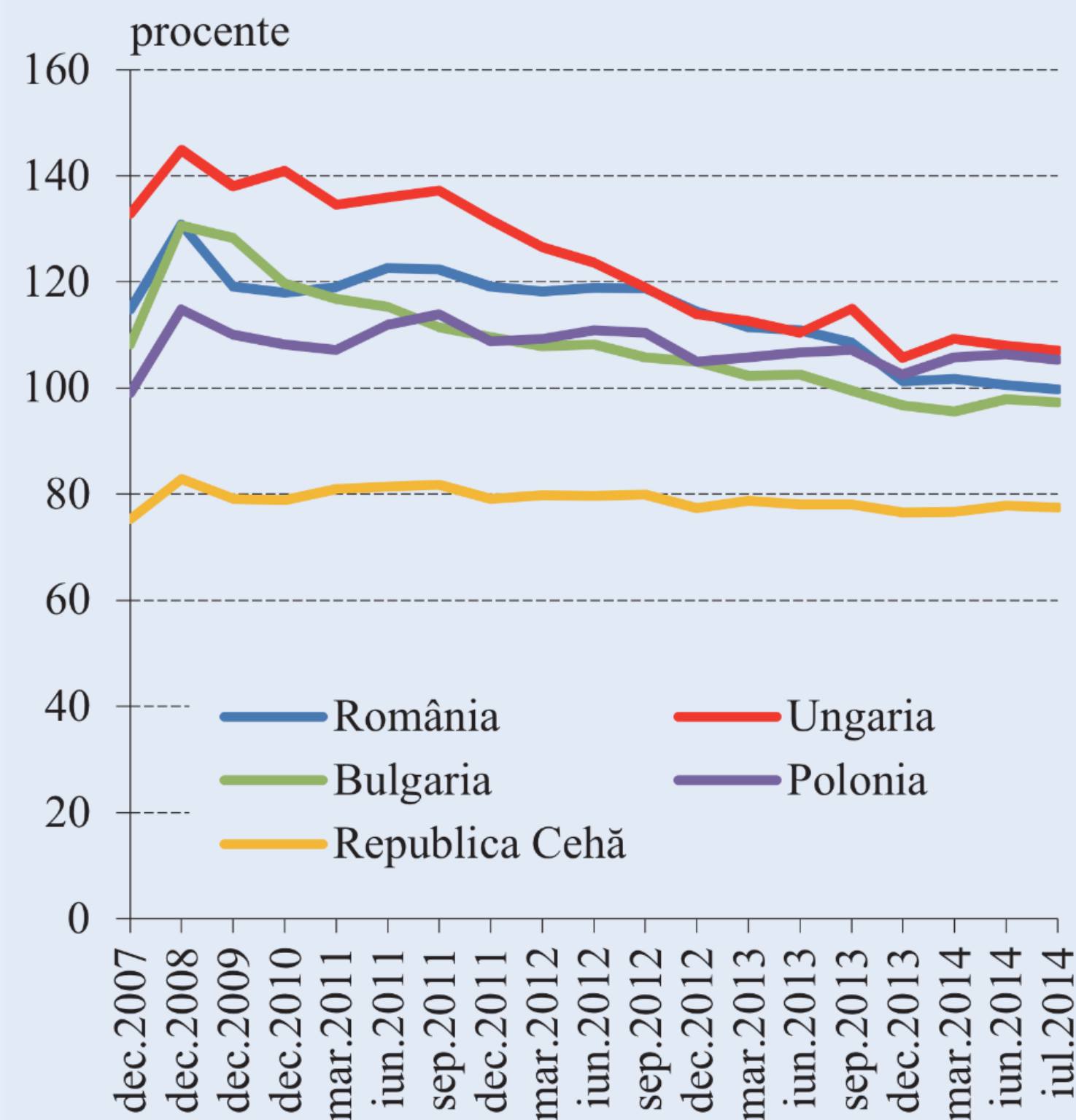
Grafic 3.7. Cota de piață și numărul instituțiilor de credit cu capital străin (comparație internațională)

Notă: Pentru statele UE au fost disponibile date aferente anului 2014, iar pentru România date aferente lunii iunie 2015.

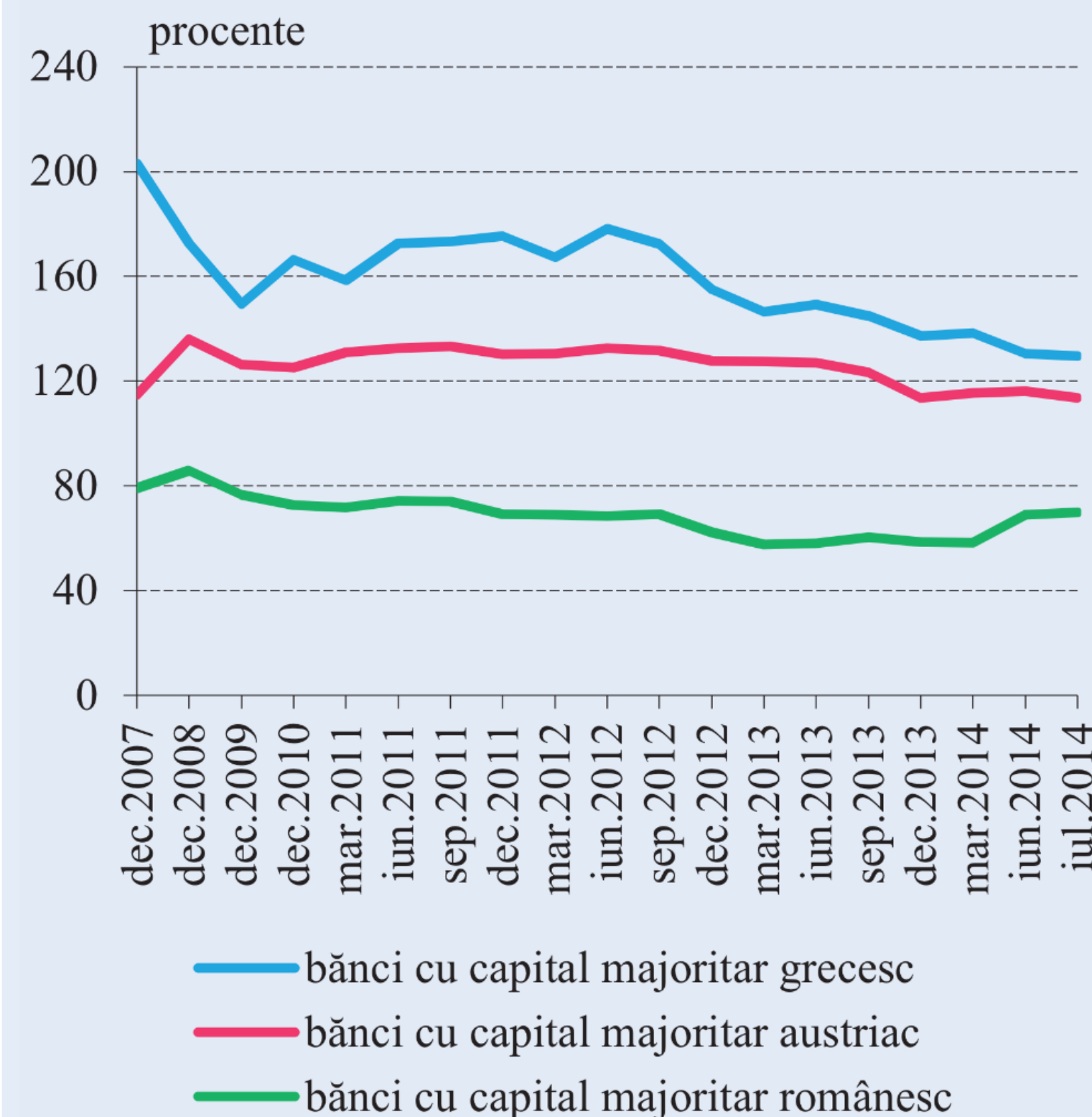
Sursa: BNR, BCE (*Structural Indicators for the EU Banking Sector*)

Grafic 3.33. Evoluția indicatorului credite/depozite (comparație regională)

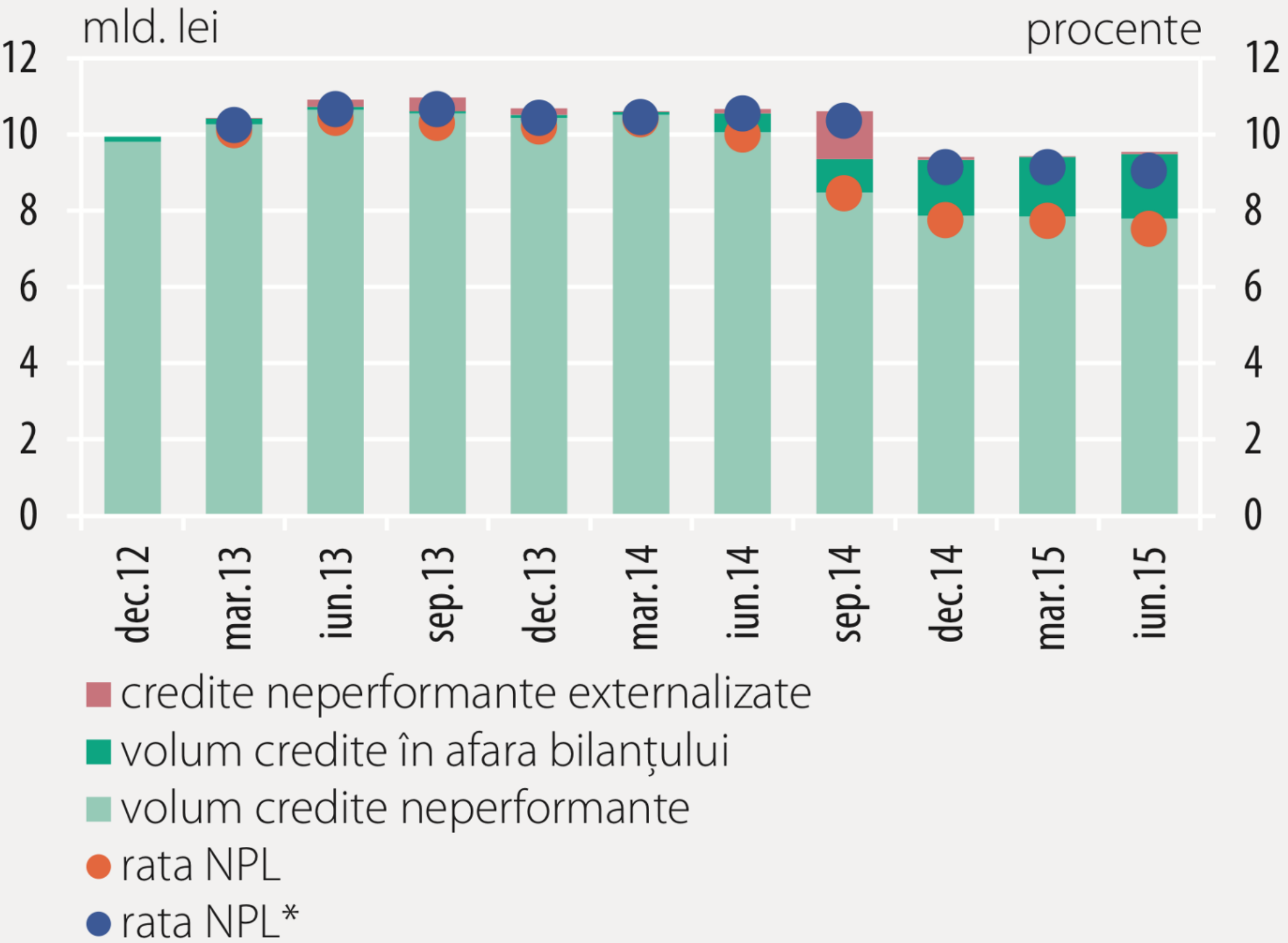
Sursa: BCE

Grafic 3.34. Evoluția indicatorului credite/depozite la băncile cu capital majoritar grecesc, austriac și românesc

Sursa: BNR

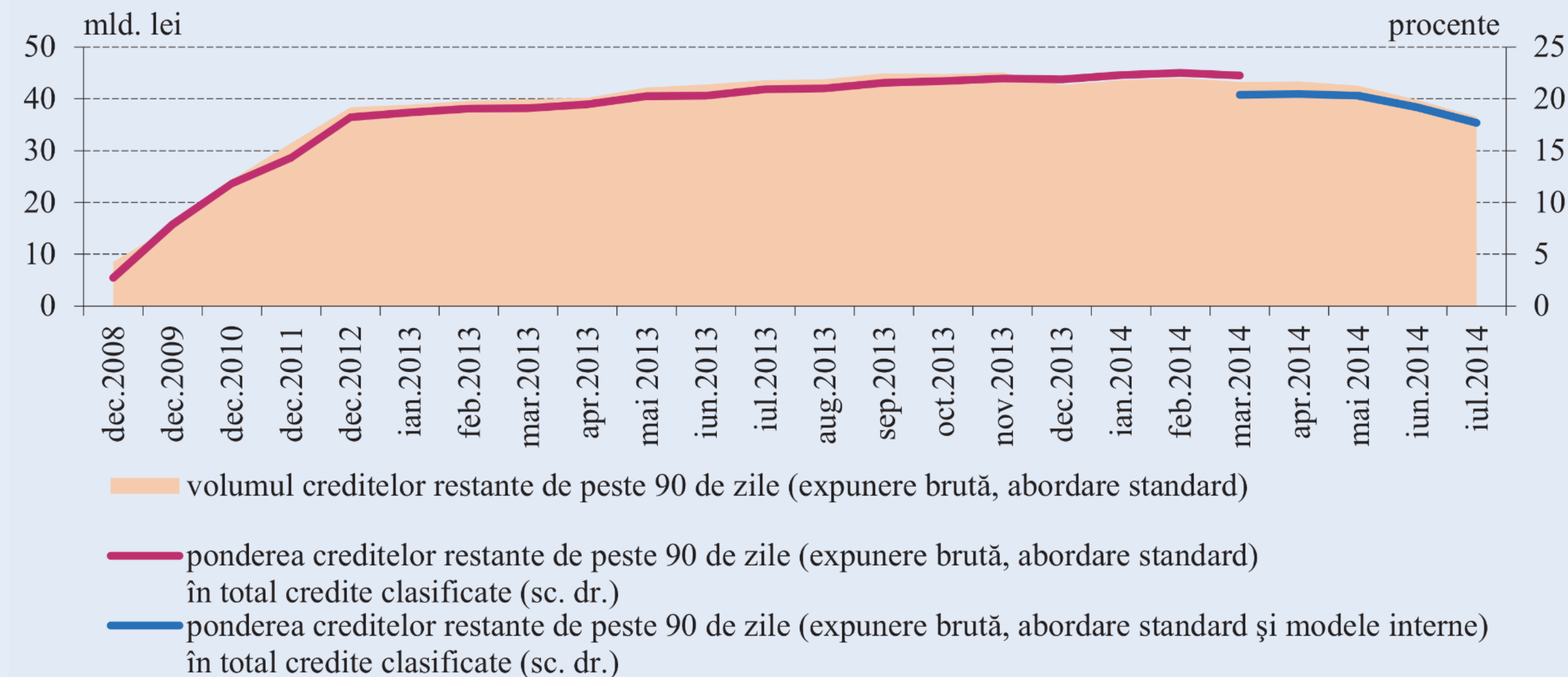
Grafic 2.27. Structura creditelor neperformante

* fără luarea în considerare a operațiunilor de curățare a bilanțurilor

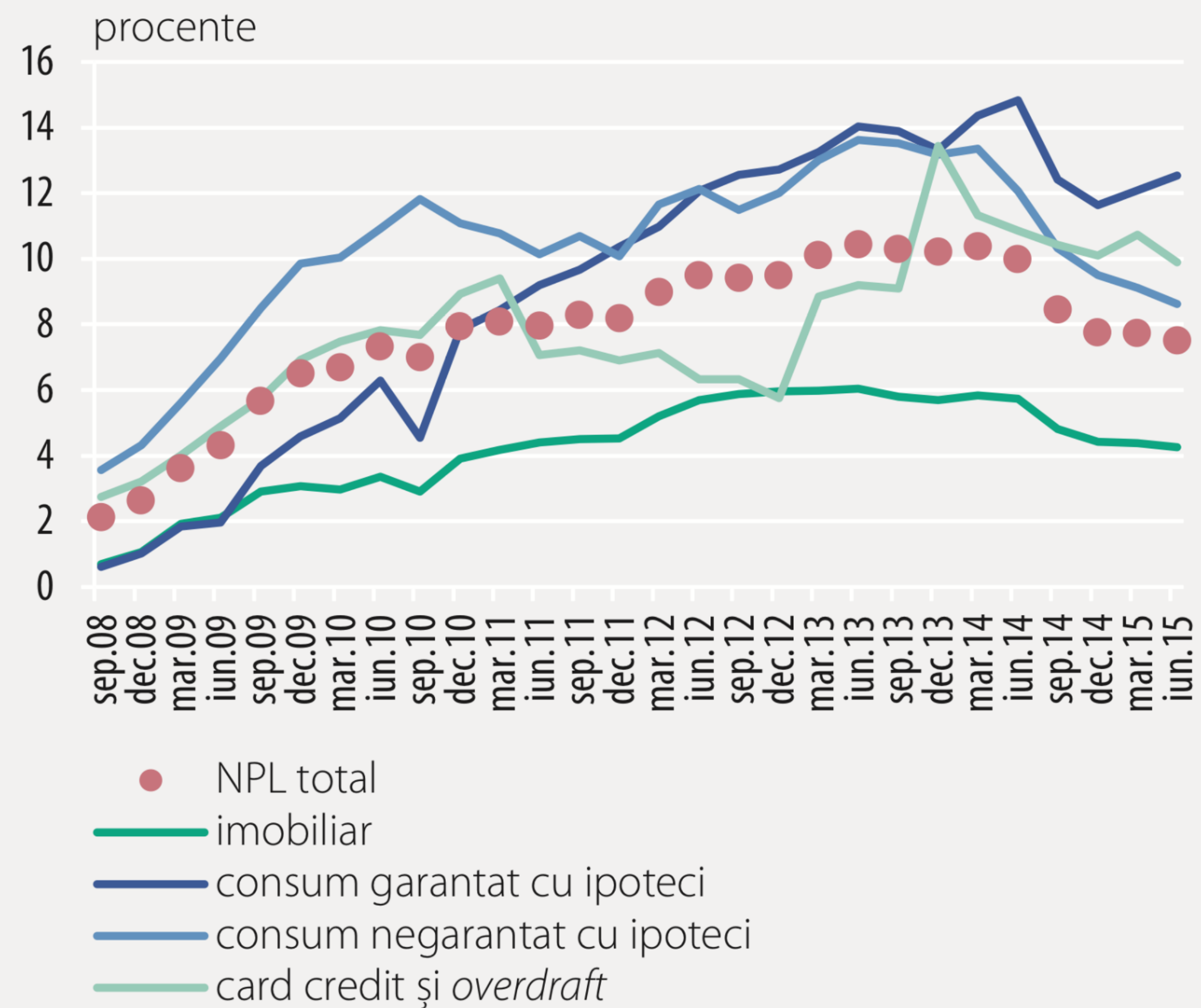
Sursa: BNR, BC

Grafic 3.30. Creditele neperformante la nivel agregat

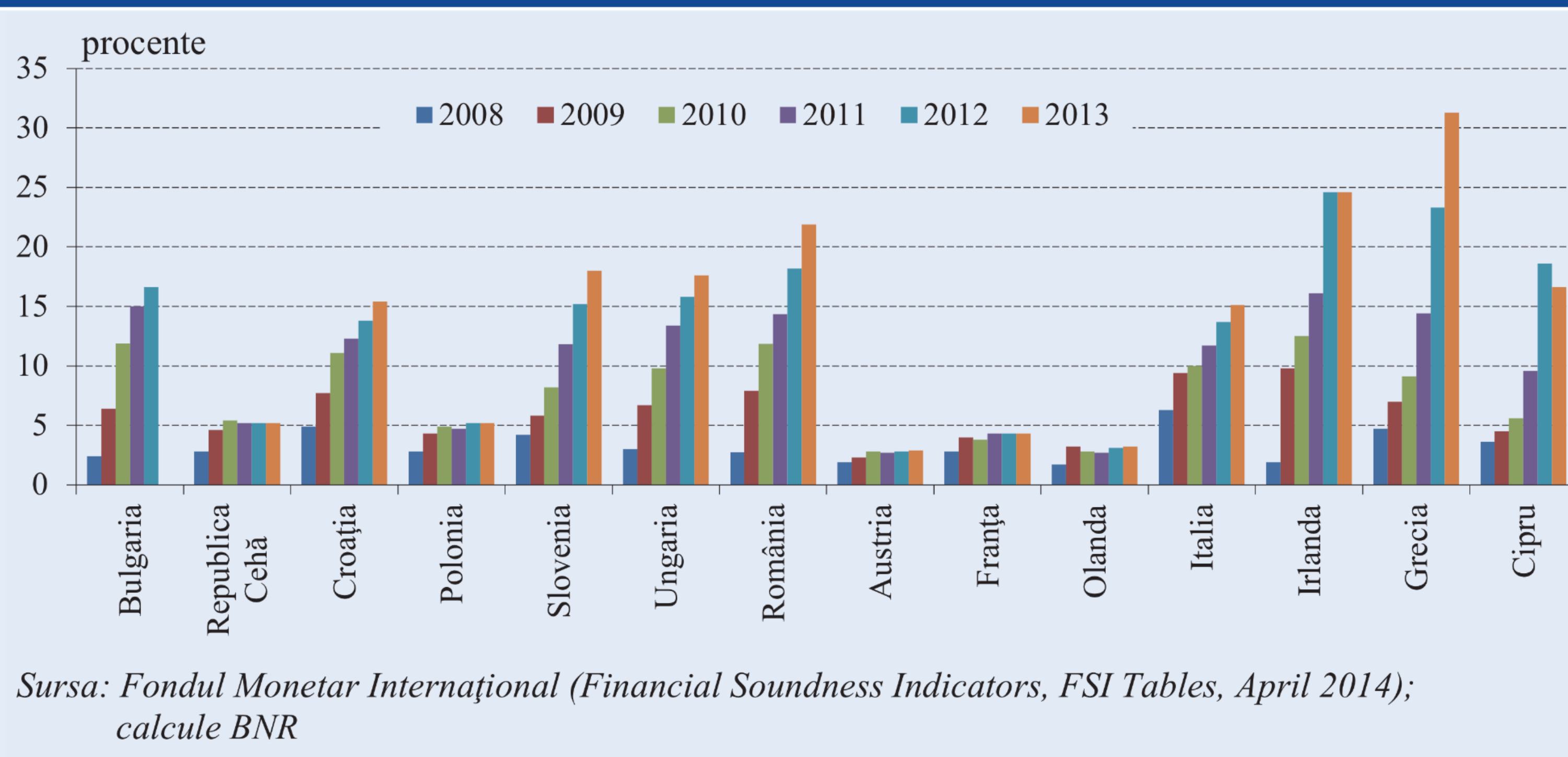
Sursa: BNR

Grafic 2.26. Rata creditelor neperformante la bănci după tipul creditului

Sursa: BNR, BC

**Grafic 3.31. Calitatea portofoliilor de credite în unele țări din Uniunea Europeană
(credite neperformante ca pondere în total credite)**

³⁷ Volumul creditelor și dobânzilor restante de peste 90 de zile și/sau cele în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare a fost de 42,7 miliarde lei în iunie 2013 și decembrie 2013, ajungând la 43,3 miliarde lei în martie 2014.

**Costul creditului (DAE) in moneda locala,
volume noi (% dec 2015)**

Credit ipotecar		Credit de consum	
Germania	1.98	Franța	4.66
Spania	2.31	Germania	6.03
Austria	2.39	Medie zona euro	6.25
Medie zona euro	2.55	Austria	6.67
Cehia	2.65	Spania	8.45
Slovacia	2.84	Croația	8.46
Franța	3.06	România	10.3
România	4.18	Slovacia	11.2
Polonia	4.60	Cehia	12.4
Croația	5.77	Bulgaria	12.5
Ungaria	5.80	Polonia	15.3
Bulgaria	5.91	Ungaria	16.8

Sursa: Banca Centrala Europeana

FIRMELE AFLATE ÎN INSOLVENTĂ AU UN ROL MODEST ÎN ECONOMIE ... DAR SEMNIFICATIV ÎN DISCIPLINA FINANCIARĂ

- Numărul de firme aflate în insolvență în luna iunie 2015 se ridică la 45,2 mii (reprezentând 7,5% din numărul total de companii care au depus bilanțul la Ministerul Finanțelor Publice în anul 2014).
- Firmele aflate în insolvență în iunie 2015 angajau 4,5% din numărul de salariați din sectorul real, generau doar 2,7% din valoarea adăugată brută și dețineau 8,3% din activele totale ale firmelor.
- Deși rolul direct în economie al firmelor insolvente este modest, acesta este semnificativ în disciplina la plată din economie.
- Companiile aflate în insolvență în iunie 2015 au creat distorsiuni importante în mecanismul plăților din economie, generând 1/3 din restanțele față de furnizori și 68% din sumele restante față de stat și alți creditori.
- Rolul firmelor insolvente în generarea incidentelor de plăți majore din economie a crescut: în luna iunie 2015, acestea dețineau 46% din volumul incidentelor de plăți majore.
- Efectele negative propagate de către aceste firme în economie sunt importante nu doar la momentul declarării insolvenței: o proporție semnificativă din volumul incidentelor de plăți majore (circa 18%) este generată de companii cu 1 an înainte de a intra în insolvență.
- În anul 2014, 30% din volumul incidentelor majore de plăți din economie erau deținute de firme care au intrat în insolvență în același an, în timp ce 15,6% din incidentele majore la plată erau generate de firme care aveau să își declare insolvența în perioada ianuarie-iunie 2015.

CONCLUZIE:

Cele de mai sus sunt argumente pentru ca informațiile colectate de către Banca Națională a României prin intermediul Centralei Incidentelor de Plăți să fie mai amplu accesate de către firme pentru a-și verifica partenerii de afaceri prezenți sau potențiali.

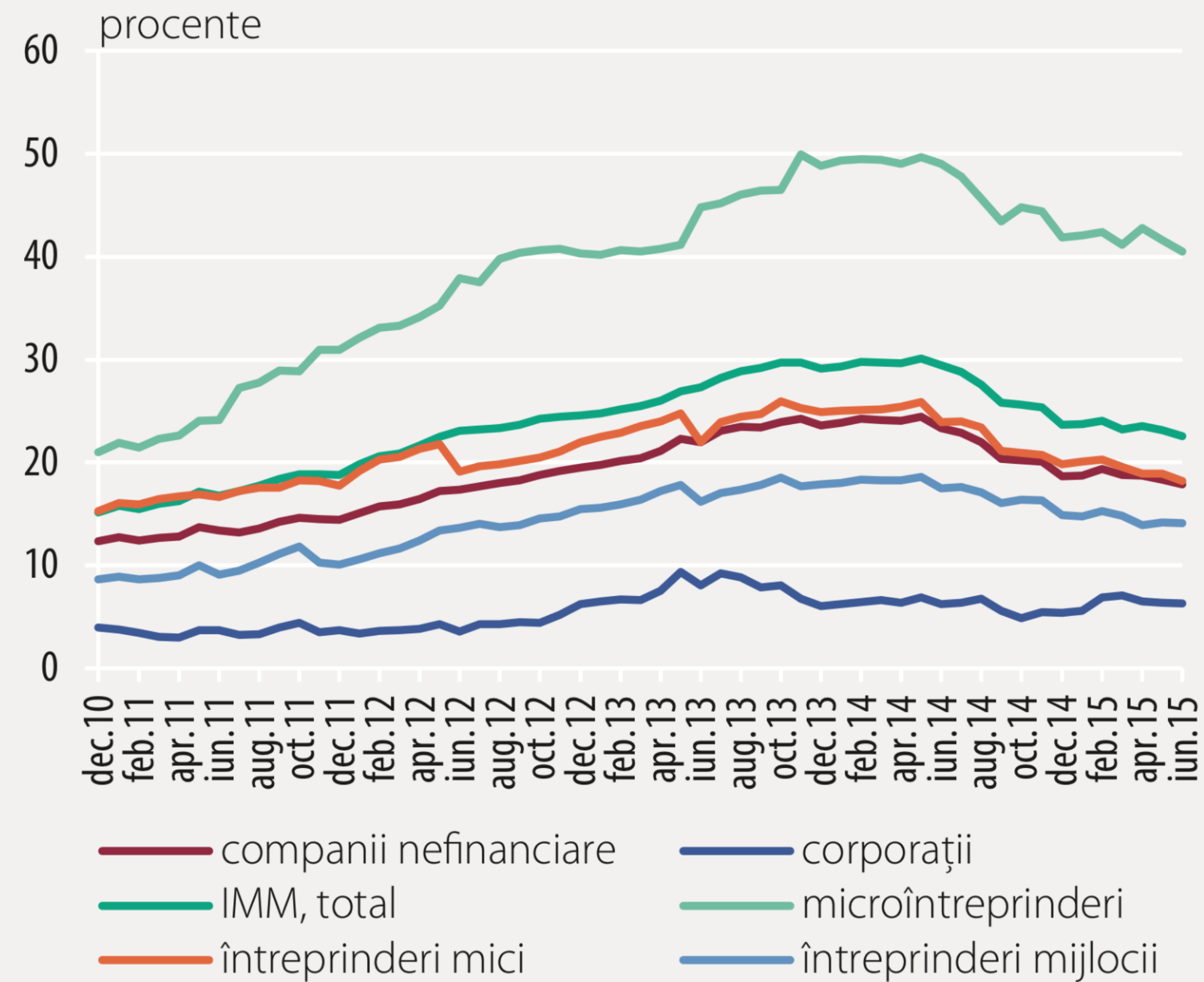
FIRMELE INSOLVENTE AU CEA MAI MARE PONDERE A CREDITELOR NEPERFORMANTE

- Firmele insolvente generează și cea mai mare pondere a creditelor neperformante din bilanțul băncilor: 73% în iunie 2015, deși cumulează sub 15% din volumul creditării.
- Fără aceste expuneri, rata creditelor neperformante în sectorul bancar ar fi de sub 6 la sută în iunie 2015. Probabilitatea ca expunerile neperformante ale firmelor insolvente să redevină performante este foarte scăzută, ceea ce susține recomandările Băncii Naționale a României adresate instituțiilor de credit de a continua procesul de curățare a bilanțurilor.
- În iunie 2015, o parte semnificativă a creditelor acordate companiilor insolvente se afla în neperformanță de mai mult de 1 an (circa 75 la sută din totalul creditului acordat companiilor insolvente).
- În funcție de tipul de colateral asociat acestor credite, cel imobiliar a fost cel mai frecvent utilizat (circa 87% dintre credite aveau printre altele și o garanție de tip imobiliar).
- Doar 6,1% dintre creditele acordate firmelor aflate în insolvență erau necolateralizate (în iunie 2015).
- Companiile aflate în insolvență pot avea efecte negative și asupra creditorilor externi, în contextul în care dețin credite de 1,3 miliarde euro primite de la instituțiile financiare externe și credite de tip mamă-fică în valoare de 0,9 miliarde euro (în iunie 2015).
- Companiile aflate în insolvență sunt în majoritatea lor covârșitoare firme private, cu capital preponderent autohton (peste 80 la sută) și în principal microîntreprinderi (89 la sută în iunie 2015).
- În funcție de sectorul de activitate, acestea provin mai ales din sectoarele servicii și comerț (circa 60%) și industrie (circa 17%).

GRAD REDUS DE EFICIENȚA A PROCESULUI DE INSOLVENȚA

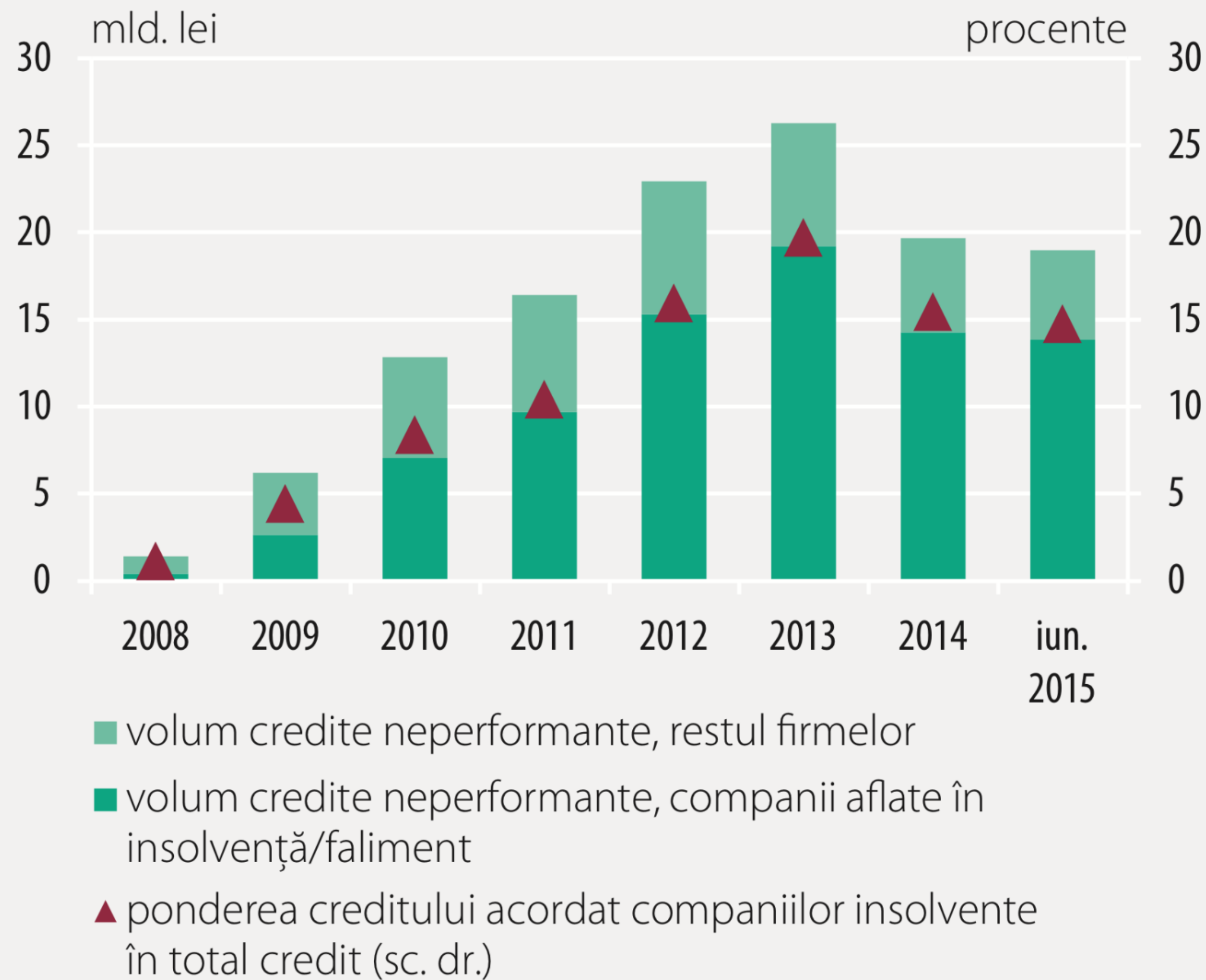
- Companiile intrate în insolvență se confruntă cu dificultăți financiare cu mult timp înainte de a intra în această stare: 1/4 dintre firmele intrate în insolvență în perioada ianuarie 2008 – iunie 2015 erau inactive în anul anterior declarării stării de insolvență (aveau cifră de afaceri nulă), 75% dintre acestea aveau capitaluri negative în anul anterior, iar peste 1/3 aveau capitaluri negative în precedenții trei ani (insolvență tehnică).
- Companiile insolvente sunt caracterizate de un grad de îndatorare ridicat și o poziție precară de lichiditate anterior anului intrării în insolvență. Aceste caracteristici pledează pentru implementarea de criterii flexibile și rapide privind ieșirea din piață a firmelor neviabile.
- O soluție este aplicarea cu consecvență a prevederilor din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale referitoare la măsurile care trebuie inițiate în cazul în care activul net al unei firme se diminuează sub pragul reglementat. O asemenea măsură ar conduce inclusiv la îmbunătățirea disciplinei la plată în economie.
- Gradul redus de eficiență a procesului de insolvență constă și în durata relativ mare a acestuia. Durata medie a procesului de insolvență pentru firmele lichidate în perioada ianuarie 2014 – iunie 2015 a fost de circa 18 luni, cu diferențe importante în funcție de sectorul în care activează compania (pentru firmele din industrie, durata medie a procesului de insolvență este mai ridicată, respectiv 22 de luni, valori medii).
- Istoria ultimului deceniu arată că, de regulă, firmele care își declară insolvența nu-și mai revin, urmând să fie lichidate.
- Reorganizarea este o procedură puțin utilizată, doar o pondere restrânsă de firme care au trecut prin procesul insolvenței fiind reorganizate. Firmele care au intrat în reorganizare judiciară reprezintă 5,9% din companiile nou-intrate în insolvență în perioada ianuarie 2014 – iunie 2015. Aceste întreprinderi sunt în general companii de dimensiuni mai mari (după mărimea activelor, numărul de salariați sau cifra de afaceri) și prezintă un grad mai redus de îndatorare comparativ cu restul firmelor insolvente.
- Cazurile de insolvență anulate (înțelegeri în afara instanței) sunt puțin numeroase, de la începutului anului 2014 până în luna iunie 2015 fiind anulate 570 de proceduri de insolvență.

Grafic 2.5. Rata creditelor neperformante
după dimensiunea companiei

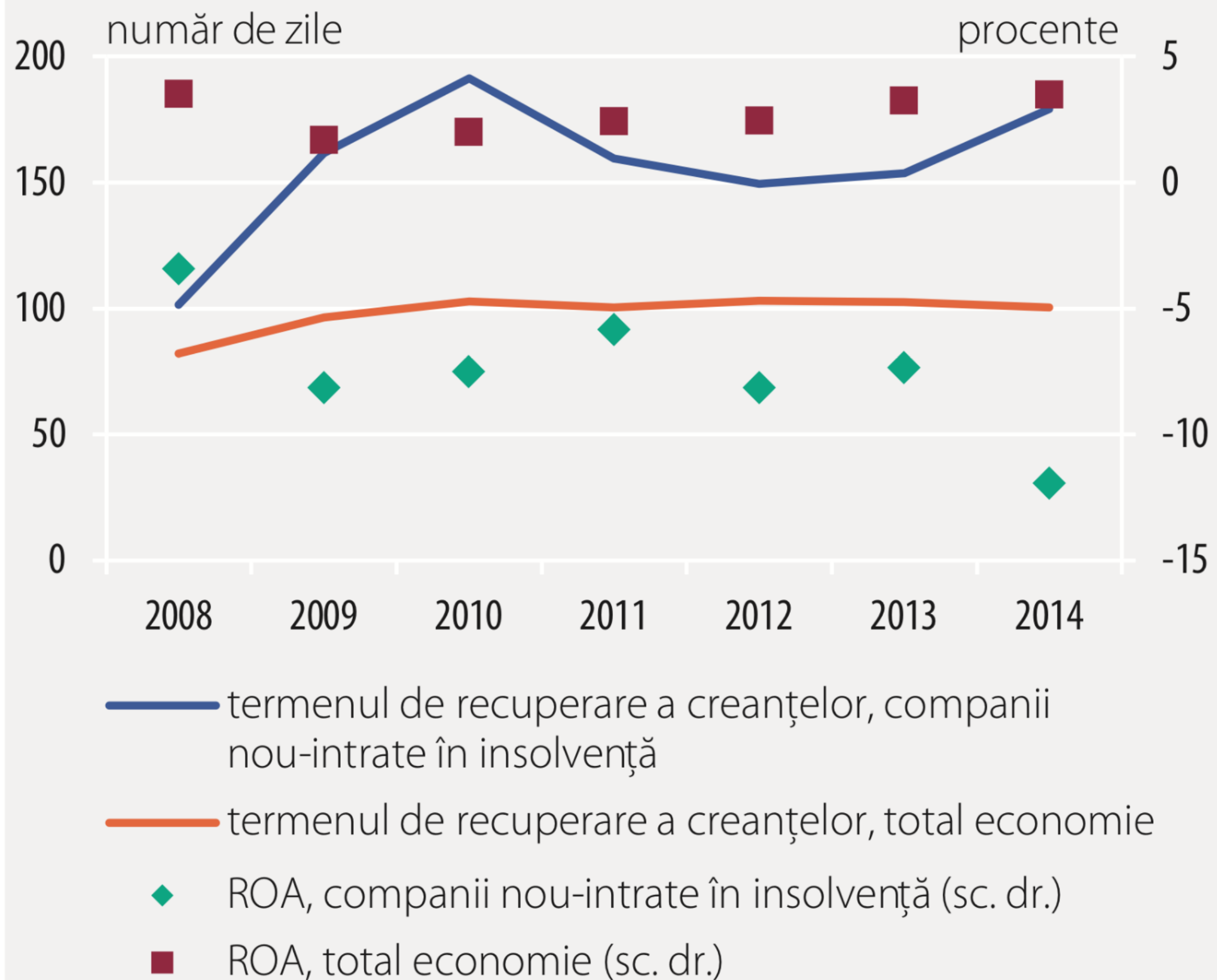
Sursa: MFP, BNR

Grafic 2.14. Creditele neperformante generate de companii aflate în insolvență/faliment

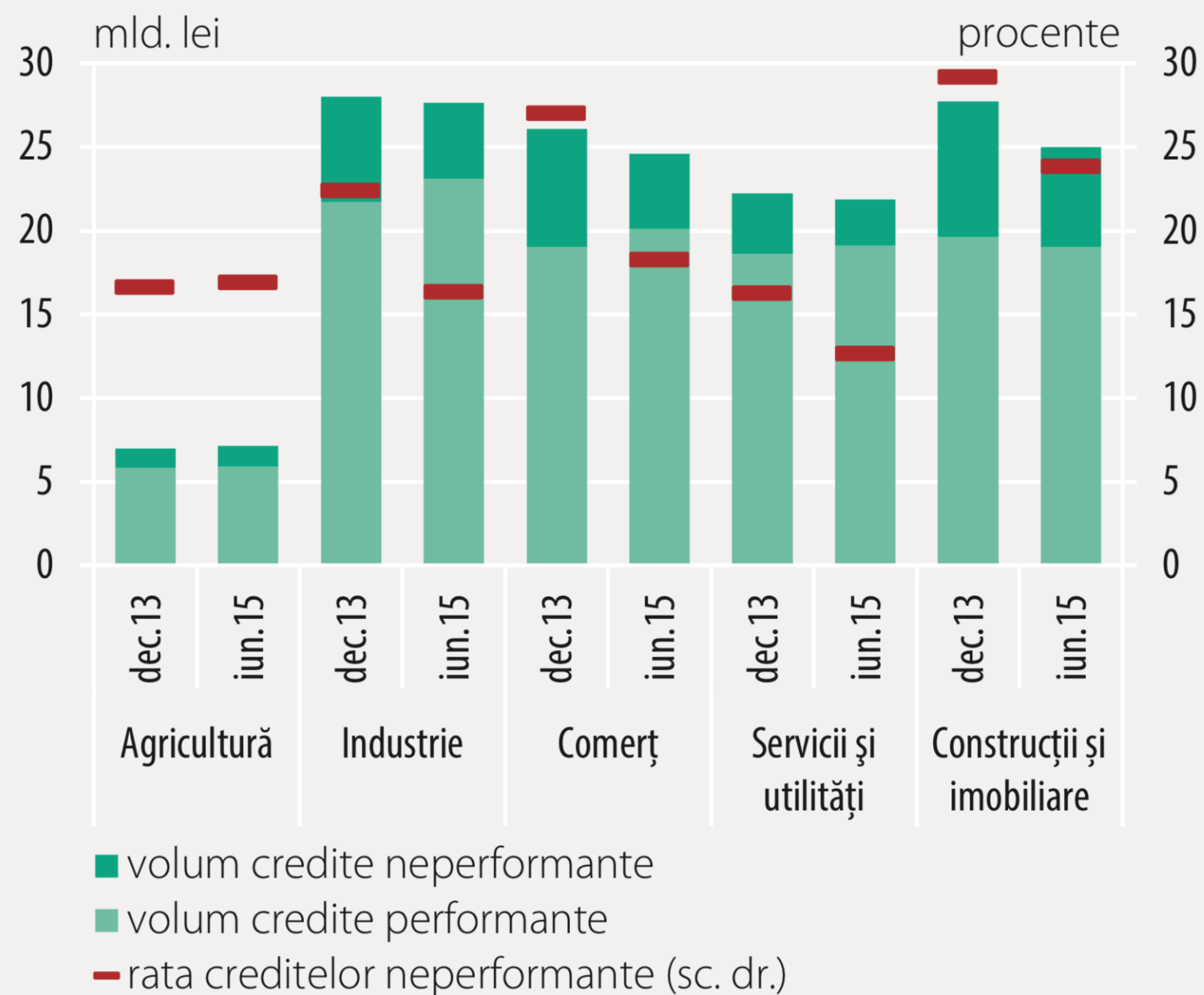
Sursa: ONRC, MFP, CRC, calcule BNR

Grafic 2.15. Sănătatea financiară a firmelor nou-intrate
în insolvență în anul anterior declanșării procedurii de insolvență

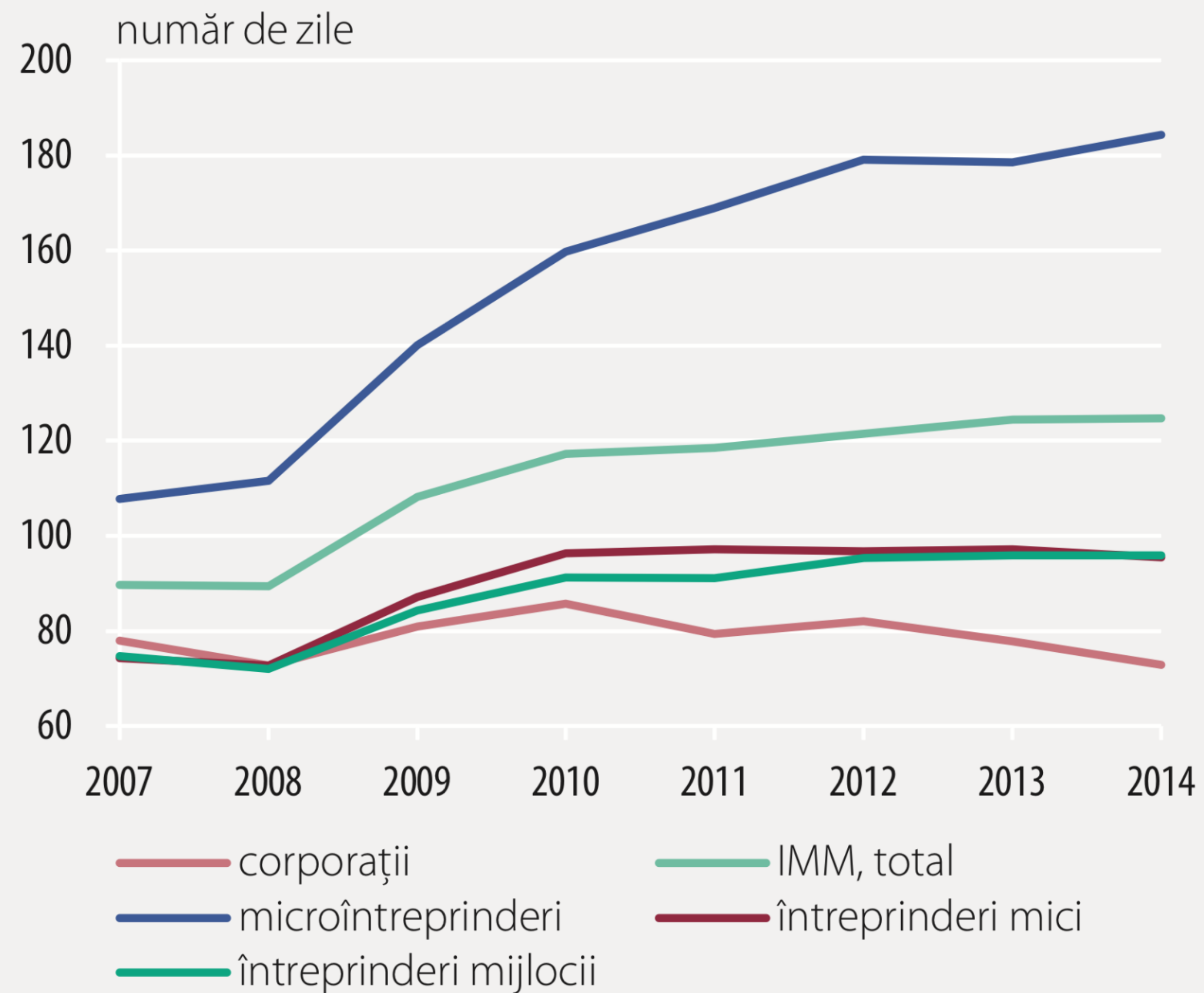
Sursa: ONRC, calcule BNR

Grafic 2.6. Stocul de credite și rata de neperformanță
în funcție de sectorul de activitate

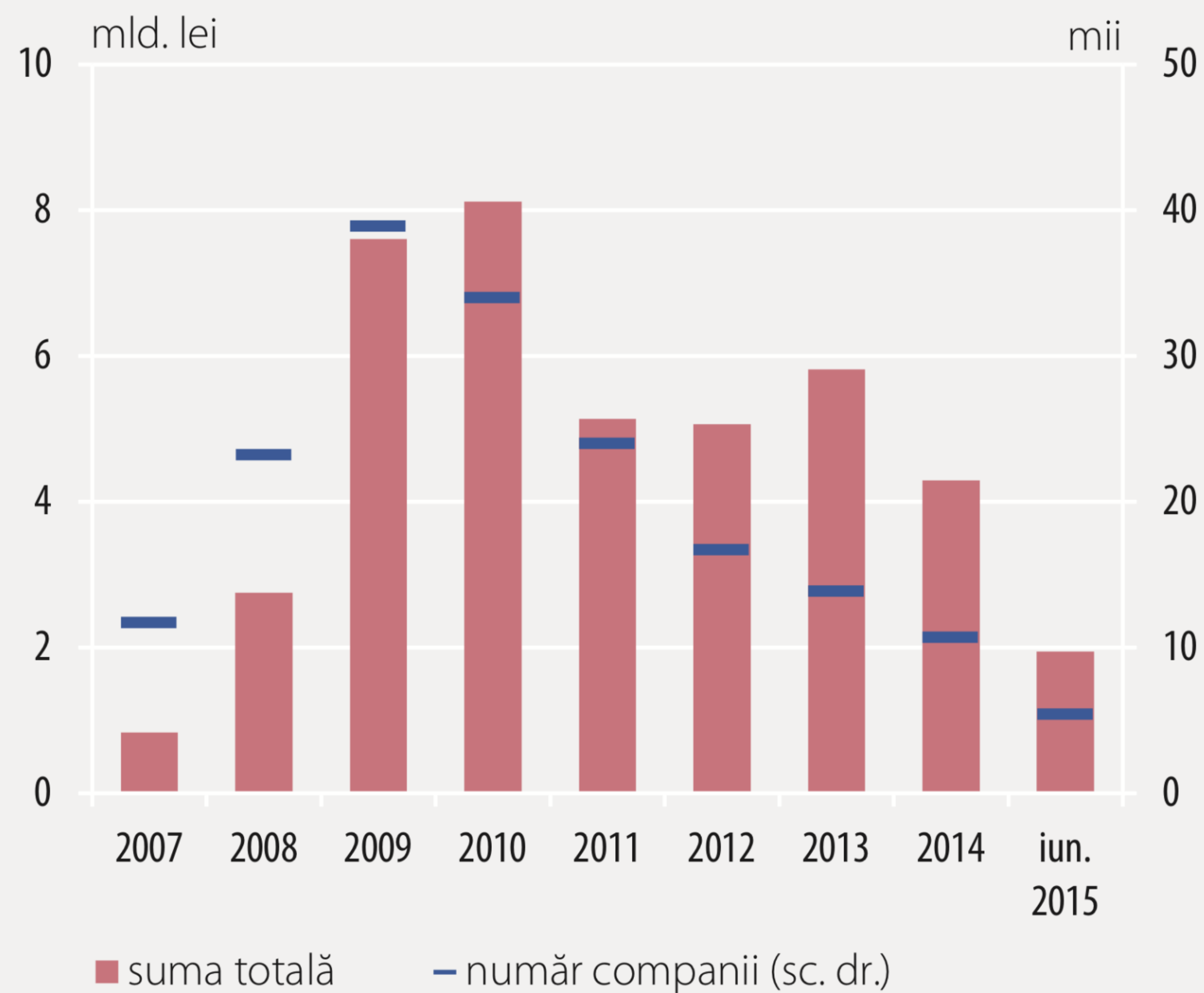
Sursa: MFP, BNR

Grafic 2.9. Perioada de recuperare a creanțelor

Sursa: MFP, BNR, calcule BNR

Grafic 2.10. Incidentele majore de plăți nou-înregistrate

Sursa: MFP, CIP, calcule BNR

CE SUNT SI CE NU SUNT BANCILE?

- bancile sunt un business ca oricare altul care urmareste profitul;
- bancile sunt intermediari, operind cu banii deponentilor (au o obligatie fiduciara);
- bancile sunt utilitati publice atunci cind deschid conturi si efectueaza plati dar nu si cind acorda credite; creditul nu e o marfa ca oricare alta, la care poate avea acces opricine doreste;
- bancile stabilesc dobinzile ("pretul banilor) ca orice alt "producator", in functie de conditiile de piata (dobinzile de refinantare, rezervele minime obligatorii impuse de BNR, costurile de conformare cu diversele reglementari, riscul aferent diverselor clase de risc, marimea si costul creditelor neperformante, (in)stabilitatea si (im)predictibilitatea politica, economica si legislativa;
- bancile fac parte din cea mai reglementata industrie si, ca atare, au o "birocratie" cu reguli care trebuie respectate;
- bancile nu vor sa devina proprietare de case, terenuri, hoteluri, masini, echipamente etc. Bazarea creditarii doar pe valoarea iluzorie a activelor finantate si mai putin pe cea a veniturilor viitoare ale debitorilor creaza premisele de incapacitate de plata;
- bancile nu pot da credite numai pe baza unei idei bune de afaceri, fara ca firma sa dispuna de capitaluri proprii suficiente;
- bancile nu sunt fonduri de risc (nu finanteaza start-up-uri).

CE ASTEAPTA COMPANIILE DE LA BANCII?

- bancile sunt doar o utilitate publica si, mai ales, o sursa de capital;
- colateralul sa fie considerat drept sursa de finantare a creditului, iar capitalul financiar propriu sa fie cit mai mic, eventual de loc;
- de regula, clientul nu asteapta de la o banca mai mult decit ceea ce solicita, fie ca se afla intr-o situatie critica sau nu;
- de cele mai multe ori, orice alta propunere sau recomandare este privita cu suspiciune si etichetata drept refuz sau chiar rea credinta din partea bancii;
- clientul nu are nevoie de sfaturi daca ele nu corespund asteptarilor sale;
- frecvent, clientul isi alimenteaza singur teama de a fi tradat, inclusiv de banci;
- de foarte multe ori, antreprenorul nu are nevoie de echipa manageriala incercind sa tina totul sub control;
- antreprenorul este prin definitie "omul momentului" si, de regula, percepe intrebarile din partea bancii care vizeaza strategia pe termen mediu ca pe o "diversiune";
- restructurarea afacerii pe timp de criza a fost cu greu acceptata si implementata, fie cu intirziere, fie dupa propria capacitate de cuprindere, fara a cerceta cu seriozitate alte scenarii.

CE VOR BANCILE DE LA COMPANII?

- sa-si cunoasca bine clientul (trecutul, experienta, strategia, slabiciunile, riscurile);
- clientul sa-si cunoasca bine firma, domeniul, riscurile etc;
- antreprenorul sa aiba abilitati manageriale, in caz contrar sa-si formeze o echipa;
- disponibilitatea antreprenorului sau a persoanei desemnate in relatia cu banca;
- situatii financiare transparente si la timp si orice alte informatii solicitate clientului;
- fiscalizarea tuturor tranzactiilor;
- respectarea angajamentelor luate prin contractele de credit in ceea ce priveste rulajele;
- informarea din timp a bancii cu privire la dificultati anticipate;
- care este "istoria financiara si de credit" a antreprenorului si firmei (referinte de la ANAF, de la alte banci, de la parteneri de afaceri, de la Centrala Riscurilor Bancare);
- capitalul financiar adus de antreprenor in firma sa fie pe masura ambitiilor acestuia.
- sa stabileasca o relatie durabila pe termen lung.